

GESCHIEDENIS VAN HET GEMEENTELIJK ONDERWIJS IN ZULTE

Voor 1800 was onderwijs een privé-aangelegenheid. Zeker in een dorp als Zulte. Mits betaling kon men hiervoor bij de koster of secretaris terecht.

Burgemeester Limnander schreef in 1809 dat Zulte geen enkele school had. Er was immers geen enkele kandidaat in staat onderricht te geven. De eerste vermelding van een school vinden we in 1817.

In 1821 was Joseph Van de Castele de officieel erkende onderwijzer. Hij werd geboren in Markegem in 1799 en was naast lesgever ook koster, gemeenteontvanger en secretaris.

De lessen werden in zijn woning gegeven (vooraan in de Kasteeldreef).

Onder het Hollands bewind (1814 - 1830) werden de onderwijzers volgens hun bekwaamheid in vier klassen ingedeeld. Aanvankelijk behoorde Van de Castele tot de laagste klasse: dit betekende dat hij enkel kon lezen, schrijven en wat rekenen. Hij bracht het later tot de derde rang, toen hij slaagde voor een examen Nederlands!

Tussen 1826 en 1830 werden stappen ondernomen om een gemeenteschool te bouwen, maar bij gebrek aan geld kwam er niets van terecht.

Joseph Vermeiren, "eigenaar" uit Wakken, volgde in 1836 de overleden Van de Castele op.

Hij leidde de zoon van zijn voorganger, Pieter Van de Castele, op. Die werd in 1843 benoemd.

In 1853 kwam Modeste Tsjoen uit Wannegem-Lede zich als onderwijzer te Zulte vestigen.

De school werd in zijn woning ondergebracht (nu KBC).

Een verslag van de inspectie in 1857 levert ons interessante details van die "school". Er waren twee schoollokalen: de eerste klas had een oppervlakte van 26,95 m² (hoogte 3,11 m); de tweede klas was 16,75 m² groot (hoogte 2,68 m). Er waren twee "gemakken", één voor beide geslachten.

"Er is slechts 1 pisbak: dit is te weinig voor zooveel jongens; hij is goed geplaatst voor de gezondheid, maer slecht voor de waekzaamheid!"

Het gemiddelde aantal leerlingen was 80 (jongens en meisjes). Men vraagt zich af hoe één onderwijzer het kon klaarspelen. De hoge getallen geven echter een onjuist beeld van het werkelijke aantal regelmatig aanwezige leerlingen. Er waren immers twee soorten leerlingen: betalende en niet-betalende. Indien het

gezinshoofd jaarlijks minder dan 10 frank belastingen betaalde, dan werden zijn kinderen automatisch op de schoollijst ingeschreven van de niet-betalende leerlingen. Deze groep vormde het grootste getal. Daar het schoolbezoek niet verplicht was, moeten we ons geen illusies maken over de stipte en regelmatige aanwezigheid van onze voorouders op school.

De burgemeester moest twee maal per maand in de school het aantal werkelijk aanwezige leerlingen vaststellen. Op basis van die telling ontving de onderwijzer per maand een vergoeding van 30 centiemen per kind en per maand (na 1860: 60 centiemen).

De betalende leerlingen (van begoede ouders) gaven 64 centiemen per maand, indien ze twee lessen per dag volgden (lezen en schrijven) en 32 centiemen voor één les.

De onderwijzer uit die tijd volgde meestal de Bell-Lancaster methode. Hij leidde een aantal jongens op in het lezen (met leestafels) die op hun beurt aan anderen het lezen bijbrachten.

Modeste Tsjoen gaf zijn ontslag in 1863. Zulte zat meteen zonder lokalen. Tot het openen van een eerste gemeenteschool in 1865 (met 2 lokalen en 1 huis voor de onderwijzer) mocht de opvolger Eugeen Van Hecke (geboren te Moortsele in 1836) les geven in de zondagsschool.

In 1867 kwam een eerste hulponderwijzer. Een interessante beschrijving van onze eerste gemeenteschool vinden we terug in een verslag van 1869 : *“Beide lokalen zijn gewit en van onderen geolieverfd. Vier groote trechters met leidingsbuizen naar buiten zijn aan het plafond opgehangen, om het gebrekkige verluchttingsstelsel te vervangen... De leerlingen bij den hulponderwijzer zitten zoo opeengedrongen dat dit slecht is voor de gezondheid en zedelijkheid...”*

In 1874 wordt een derde lokaal ingericht.

Er was een avondschool voor volwassenen van 1868 tot 1873 en in 1870 een handwerkschool voor meisjes.

Een eerste aanwijzing tot het oprichten van de meisjesschool vinden we op 6 maart 1878, toen Pastoor van Nevel de toelating tot het organiseren van een tombola aanvraag ten bate van die school. In oktober 1878 kwamen de eerste zusters uit Oostakker aan.

Enkele maanden later (op 21 januari 1879) werden alle scholen, aangenomen sinds de wet van 1842, door de beruchte wet van de liberaal van Humbeek opgeheven.

Iedere gemeente moest voortaan een officiële school hebben. De aangenomen scholen die toch wilden blijven bestaan, kregen geen enkele toelage meer.

De beruchte schoolstrijd brak in alle hevigheid los op 1 juli 1879.

De katholieken richtten eigen scholen op; de onderwijzers werden betaald via “de katholieke schoolpenning” (vrijwillige bijdragen van katholieken).

Vele onderwijzers dienden hun ontslag in. Anderen werden door het liberale staatsbestuur aangesteld.

Eugeen Van Hecke, hoewel overtuigd katholiek, bleef op post en werd dus hoofdonderwijzer van de officiële gemeenteschool. Het grootste aantal ouders trok hun kinderen uit die school weg. Achiël Verplaetse nam ze op in de katholieke jongensschool.

Ondertussen werd Eugeen Van Hecke verplicht door de liberale regering een bewaarschool op te richten en een school voor volwassenen. Er was heftige tegenstand van het Zultse gemeentebestuur dat almaar meer belastingen moest heffen.

In 1884 werd de beruchte wet van 1879 afgeschaft. Iedere gemeente mocht voortaan weer bestaande katholieke scholen aannemen.

Het Zults gemeentebestuur deed ook zijn aanvraag in zijn verzoekschrift aan de koning; uit Brussel kwam echter geen reactie.

In 1886 gebeurde in Zulte het volgende: Eugeen Van Hecke ging met ziekteverlof. Het gemeentebestuur besloot dan de aanvraag om de officiële gemeenteschool af te schaffen, in te trekken. Achiël Verplaetse werd hoofdonderwijzer van de gemeenteschool.

De meisjes die tot nog toe daar les hadden gevolgd gingen over naar de meisjesschool van het klooster, evenals de kinderen van de bewaarschool.

Voornaamste wijzigingen aan de gemeenteschool sinds 1900

- 1902 : afbreken van de oude lokalen;
- 1903 : opbouw nieuwe klassen (+ nieuw gemeentesecretariaat dat vroeger ook in de gemeenteschool gevestigd was);
- 1921 : inrichten vierde klas;
- 1937 : vernieuwing van de voorgevel en vergroting van de school tot 6 klassen
- 1938 : inrichten 7de klas;
- 1950 : optrekken nieuwe vleugel (verdieping);
- 1975 : openstelling nieuw complex in de Waalstraat;
- 1996: enkele ouders wensen meisjes in te schrijven... de jongensschool wordt een gemengde school;
- 1997: herstructurering van de school: er komen kleuterklassen en een eerste leerjaar... wegens aangroei van het aantal leerlingen en het daardoor ontstane plaatsgebrek worden zes containerklassen geplaatst;
- 2007: er wordt gestart met een nieuwbouw als uitbreiding van de school: voor de bestaande school wordt een nieuw complex opgetrokken (in verbinding met het oudere gedeelte) waardoor er vijf nieuwe klaslokalen, een ICT-lokaal, een ruimere refter, een administratie- en personeelslokaal en een directiebureau bijkomen;
- 2010: de nieuwbouw wordt in gebruik genomen (inhuldiging in aanwezigheid van Vlaams onderwijsminister Smet);